

การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พร้อมในห้องเรียนอนุบาล
A STUDY OF ARRANGING PRINT-RICH LITERACY ENVIRONMENT IN
A PRESCHOOL CLASSROOM

Received: July 15, 2023

Revised: September 11, 2023

Accepted: October 2, 2023

ณัฐธา เทียงธรรม * และวรวรรณ เหมชะญาติ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Nuttha Thiangtham * and Worawan Hemchayart
Chulalongkorn University

* Corresponding author, E-mail: nuttha.nt27@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พร้อมในห้องเรียนอนุบาล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ ใน 2 ด้าน ได้แก่ การจัดพื้นที่และครุภัณฑ์ และการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สมบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูอนุบาลที่กำลังสอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 125 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูอนุบาลโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($M=3.82, S.D.=0.84$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้งสองด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($3.74 \leq M \leq 3.90$) คือ (1) ด้านการจัดพื้นที่และครุภัณฑ์ ($M=3.90, S.D.=0.86$) ประกอบด้วยด้านย่อย ได้แก่ การจัดพื้นที่ ($M=4.03, S.D.=0.67$) การจัดครุภัณฑ์ ($M=3.76, S.D.=0.98$) และ (2) ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ($M=3.74, S.D.=0.81$) ประกอบด้วยด้านย่อย ได้แก่ การจัดสื่อสิ่งพิมพ์ ($M=3.82, S.D.=0.76$) การจัดวัสดุอุปกรณ์ ($M=3.65, S.D.=0.86$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดสภาพแวดล้อม/ สื่อสิ่งพิมพ์ / ห้องเรียนอนุบาล

Abstract

This survey research objective was to study an arrangement of print – rich literacy environment in a preschool classroom in two aspects: room and furniture arrangement, designing a complete physical environment. The samples were 125 preschool teachers in schools under Bangkok Metropolitan Administration, North Bangkok group in the first semester of academic year 2023. The research tool was a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, means, and standard deviation. The research results revealed that the overall practice was at a high level ($M=3.82$, $S.D.=0.84$). It was found that both sub-ideas were at a high level ($3.74 \leq M \leq 3.90$). Each can be described: (1) room and furniture arrangement ($M=3.90$, $S.D.=0.86$) consisted of room arrangement ($M=4.03$, $S.D.=0.67$), furniture arrangement ($M=3.76$, $S.D. =0.98$), and (2) designing a complete physical environment ($M=3.74$, $S.D.=0.81$) consisted of an arrangement of literacy materials ($M=3.82$, $S.D.=0.76$), an arrangement of equipment ($M =3.65$, $S.D.=0.86$) respectively.

Keywords: environment / print - literacy / a preschool classroom

บทนำ

ข้อค้นพบจากการสำรวจสถานะความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเด็กปฐมวัย (TSRS) พบว่า การปิดสถานศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้เกิดปัญหาภาวะการเรียนรู้ถดถอยกับเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน ผลการเปรียบเทียบระดับความพร้อมเฉลี่ยด้านวิชาการ (ด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์) ของเด็กปฐมวัยที่ได้จากข้อมูลในระยะเวลาที่ 3 ระยะเวลาที่ 4 และระยะเวลาที่ 5 ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจในปี 2565 ซึ่งเป็นปีที่มีการปิดเรียนเนื่องจากการระบาดของโควิด-19 อย่างยาวนาน มีระดับความพร้อมต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สำรวจในปี 2563 (ไม่มีผลกระทบจากโควิด) และกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจในปี 2564 (ได้รับผลกระทบจากโควิดเล็กน้อย) นอกจากนี้หากพิจารณาความพร้อมของครอบครัว จะเห็นได้ว่า การปิดสถานศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ครอบครัวอ่านหนังสือให้เด็กปฐมวัยฟุ้งน้อยลง โดยจะเห็นได้จากการที่ค่าเฉลี่ยของจำนวนวันต่อสัปดาห์ที่ผู้ปกครองอ่านหนังสือให้เด็กปฐมวัยในช่วงที่เกิดการระบาดของโควิด-19 (เปรียบเทียบกับก่อนการระบาด) ลดลงอย่างชัดเจน ในทางกลับกันเด็กใช้เวลากับหน้าจอ (screen time) เพิ่มขึ้นอย่างมากโดยในขณะนี้ นับเฉพาะเวลาที่เด็กเล่นเกมหรือดูรายการผ่านคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ แต่ไม่รวมเวลาเรียนออนไลน์ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่พบปัญหาภาวะการเรียนรู้ถดถอยที่รุนแรง เพราะนอกจากจะไม่สามารถเรียนรู้จากโรงเรียนเนื่องจากการปิดสถานศึกษาในช่วงการระบาดของโควิด-19 ยังเรียนรู้ด้วยตนเองลดลงด้วย (สถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย, 2565) อีกทั้งการที่เด็กต้องเรียนออนไลน์ที่บ้านมักจะไม่ค่อยได้คุยกับใคร ไม่ได้เล่นกับเพื่อน และอาจดู YouTube เล่น iPad นานกว่าปกติ หรือเล่นเกมที่ไม่ได้ช่วยพัฒนาทักษะภาษา เมื่อต้องกลับเข้าสู่โรงเรียนประสิทธิภาพในการเรียนรู้และศักยภาพในการใช้ภาษาของเด็ก ๆ ก็ลดลง สอดคล้องกับสรุปสถานการณ์ด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ในปี 2565 พบว่า เด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ารอกระตุ้นและติดตามภายใน 30 วัน

เท่ากับร้อยละ 90.7 สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าเท่ากับร้อยละ 28.0 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายด้านพบว่า พัฒนาการด้านการใช้ภาษา (Expressive Language : EL) และการเข้าใจภาษา (Receptive Language : RL) มีแนวโน้มล่าช้าเพิ่มขึ้น โดยพัฒนาการเด็กไม่สมวัยที่พบมากที่สุดคือพัฒนาการด้านการใช้ภาษา อยู่ที่ระดับร้อยละ 75.2 พัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา ร้อยละ 60.1 (สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย, 2565)

การรู้หนังสือในเด็กปฐมวัยเป็นการรู้หนังสือขั้นต้น (Early Literacy) ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการอ่านเขียนหรือพฤติกรรมกรู้หนังสือแรกเริ่มของเด็กที่ละเอียดถี่ถ้วนน้อยอย่างค่อยเป็นค่อยไปก่อนที่จะเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นทางการหรือเป็นแบบแผน ระยะนี้ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความหมายของเด็ก สร้างการรับรู้และการตระหนักถึงความมุ่งหมายในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ ทั้งนี้ต้องสะสมประสบการณ์ทางการฟังและพูดตั้งแต่อายุ 0-8 ปี และเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมที่ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว สัญลักษณ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รอบตัว (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2565) ซึ่งการสอนให้เด็กมีทักษะในการใช้และเข้าใจภาษาในเด็กปฐมวัยไม่ได้เกิดจากการบอกสอนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นให้แก่เด็กปฐมวัย โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ใช่เพียงแค่การติดป้าย สัญลักษณ์ หรือฉลากสิ่งของในห้องเรียน แต่รวมถึงการใช้แผนภูมิแสดงข้อมูล แผนภูมิสภาพอากาศ และโปสเตอร์ที่ดึงดูดความสนใจของเด็กและสามารถกระตุ้นให้เด็ก ๆ ตอบสนองการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของชีวิตจริง เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ใบปลิว หนังสือทำอาหารที่จัดในมุมประสบการณ์สามารถกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเล่นที่คล้ายกับกิจกรรมการอ่านจริงๆ องค์ประกอบที่สำคัญของสภาพแวดล้อมที่พึงพร้อมด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ คือ การจัดแสดง การจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับการฟัง พูด อ่าน เขียนที่หลากหลาย และการเปิดโอกาสให้เด็กอ่านและเขียนอย่างสม่ำเสมอ (Gibney, 2019) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ระบุว่า ห้องเรียนที่ส่งเสริมศักยภาพทางภาษาของเด็กปฐมวัย ควรเป็นห้องเรียนที่มีวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการรู้หนังสือที่มีคุณภาพ สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ภาษา กิจกรรมประจำวันส่งเสริมการใช้ภาษา สอดคล้องกับที่ Cecil et al. (2015) ระบุว่า การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะเด็กต้องมีพื้นที่และวัสดุที่เหมาะสมเพียงพอ อีกทั้งมีการวางแผนการเรียนการสอนที่ละเอียด รอบคอบเพื่อที่จะให้เด็กสามารถเรียนรู้ทางภาษาได้อย่างอิสระทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย ดังนั้นควรจัดพื้นที่ห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศไทยมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษามาอย่างต่อเนื่อง ดังในแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ ระบุยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการพัฒนาเด็กปฐมวัยระบุเป้าประสงค์ให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกแห่งได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลเด็กปฐมวัย (คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระดับปฐมวัย, 2564) อีกทั้งสำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา (2563) จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 - 2569) มุ่งเน้นปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน โดยพัฒนาระบบการดูแลพัฒนา และจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กปฐมวัย ได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยมีเป้าหมายรวม คือ เด็กปฐมวัยสามารถเข้าถึงและได้รับการดูแลและการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทั้งถึง และเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถทำได้โดยพัฒนาเทคนิคการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการจัดการชั้นเรียนของครู ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัด ความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียนรายบุคคล ความเหมาะสมกับเนื้อหา โดยสถานศึกษาสนับสนุนหรือจัดหาอุปกรณ์ทั้งสื่อออนไลน์ ออฟไลน์และสื่อที่เป็นของจริง รวมทั้งพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เอื้อให้ครูผู้สอนและผู้เรียนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรม และควรจัดสรรหนังสือเด็กและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนปฐมวัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องสมุด และการจัดสภาพแวดล้อมในระดับชั้นประถมศึกษา ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อมในระดับปฐมวัยยังมีไม่มากนัก ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมมีความสำคัญในการส่งเสริมภาษาในเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เพราะเด็กจะสะสมประสบการณ์และเรียนรู้ภาษาผ่านการทำกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว สัญลักษณ์สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไปก่อนที่จะเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นทางการในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พร้อมในห้องเรียนอนุบาล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เหมาะสมต่อไป

คำถามการวิจัย

การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พร้อมในห้องเรียนอนุบาลเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พร้อมในห้องเรียนอนุบาล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดพื้นที่และครุภัณฑ์ และด้านการออกแบบสิ่งแวดลอมทางกายภาพที่สมบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อมสำหรับเด็กอนุบาลทั้งในประเทศและต่างประเทศ และผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลบนฐานคิดที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อม (Machado, 2012) การสร้างสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อมสำหรับเด็กอนุบาล (Vukelich and Christie, 2014) และแนวปฏิบัติการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อมในห้องเรียน (Cecil et al., 2015) เพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดพื้นที่และครุภัณฑ์ และด้านการออกแบบสิ่งแวดลอมทางกายภาพที่สมบูรณ์ ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประเด็นที่ศึกษา	ประเด็นหลัก
การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พร้อม	1. การจัดพื้นที่และครุภัณฑ์ 1.1. การจัดพื้นที่ 1.2. การจัดครุภัณฑ์
	2. การออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2.1. การจัดสื่อสิ่งพิมพ์ 2.2. การจัดวัสดุอุปกรณ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรคือ ครูอนุบาลที่กำลังสอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ จำนวน 244 คน จาก 7 สำนักงานเขต โดยอ้างอิงจากจำนวนครู 1 คนต่อห้องเรียนอนุบาล 1 ห้อง

2.2 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูอนุบาลที่กำลังสอน ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2566 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ จำนวน 152 คน จาก 4 สำนักงานเขต ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (วรณี แก้มเกต, 2555) ใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5% ที่จำนวน 152 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากรายชื่อเขตพื้นที่แบบยกเขต และยกโรงเรียนในเขตนั้น ทำเช่นนั้นซ้ำจนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตพื้นที่ โรงเรียน และระดับชั้นอนุบาล (สำนักงานการศึกษา, 2565)

เขตพื้นที่	ชื่อโรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง		รวม
		อนุบาล 1	อนุบาล 2	
ดอนเมือง	วัดดอนเมือง (ทหารอากาศอุทิศ)	4	4	8
	พหลโยธิน (พวงเจริญอุปลัมภ์)	3	3	6
	วัดเวฬุวนาราม (สินทรัพย์อนุสรณ์)	3	3	6
	ประชาอุทิศ (จันทาบอนุสรณ์)	7	7	14
	เปรมประชา	2	3	5
	บำรุงรวิวรรณวิทยา (ทุ่งสีกัน)	4	4	8
	รวม	23	24	47
จตุจักร	วัดเสมียนนารี	2	2	4
	วัดเทวสุนทร	1	1	2
	บ้านลาดพร้าว	1	1	2
	รัตนโกสินทร์สมโภช (ราชทัณฑ์อุปลัมภ์)	3	3	6
	เสนานิคม	2	3	5
	ประชานิเวศน์	3	3	6

เขตพื้นที่	ชื่อโรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง		รวม	
		อนุบาล 1	อนุบาล 2		
		รวม	12	13	25
หลักสี่	วัดหลักสี่ (ทองใบ ทิวารี)	2	2	4	
	ทุ่งสองห้อง (คุปต์ชะเอมรุทิต)	2	2	4	
	เคหะทุ่งสองห้องวิทยา 1	3	3	6	
	เคหะทุ่งสองห้องวิทยา 2	2	2	4	
	การเคหะท่าทราย	2	3	5	
	บางเขน (ไว้สาเลื่อนสุรณ)	1	1	2	
		รวม	12	13	25
สายไหม	สายไหม	4	3	7	
	วัดเกาะสุวรรณาราม	5	4	9	
	อโงเงิน	1	1	2	
	วัดหนองใหญ่	4	4	8	
	ฤทธิยะวรรณาลัย	4	4	8	
	ประชานุกูล	1	1	2	
	พรพระร่วงประสิทธิ์	1	1	2	
	วัดราษฎร์นิยมธรรม	4	4	8	
	ซอยแอนเนกซ์	5	4	9	
		รวม	29	26	55
		รวมทั้งหมด	76	76	152

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พรั่งพร้อม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือในห้องเรียนอนุบาล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 การกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 โครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พรั่งพร้อม	ค่าน้ำหนัก (ร้อยละ)	ข้อที่	จำนวน (ข้อ)
1. การจัดพื้นที่และครุภัณฑ์	50	1 - 17	17
1.1. การจัดพื้นที่		(1 - 9)	(9)
1.1.1 การจัดแสดงสื่อสิ่งพิมพ์ และผลงานเด็ก			
1.1.2 การจัดเก็บสื่อสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์			
1.1.3 รูปแบบของการจัดพื้นที่			
1.2 การจัดครุภัณฑ์		(10 - 17)	(8)
1.2.1 การจัดครุภัณฑ์ให้เด็กเข้าถึงได้ง่าย			
1.2.2 การส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์			
1.2.3 การจัดวางให้น่าสนใจ			
2. การออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	50	18 - 34	17
2.1. การจัดสื่อสิ่งพิมพ์		(18 - 25)	(8)
2.1.1 การจัดวางหนังสือสำหรับเด็ก			
2.1.2 การจัดเก็บและดูแลรักษา			
2.1.3 การเตรียมสื่อสิ่งพิมพ์			
2.2. การจัดวัสดุอุปกรณ์		(26 - 34)	(9)
2.2.1 การดูแลรักษา			
2.2.2 การจัดวางวัสดุอุปกรณ์			
2.2.3 การจัดเตรียมวัสดุที่สูญอุปกรณ์			
รวม	100	1 - 34	34

3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังรายละเอียด คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด สังกัดสำนักงานเขตของสถานศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ระดับชั้นอนุบาล ระดับชั้นที่ปฏิบัติการสอน อัตราส่วนระหว่างครูต่อเด็ก และประสบการณ์การเข้ารับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการส่งเสริมการรู้หนังสือของเด็กอนุบาล

ตอนที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พรั่งพร้อมในห้องเรียนอนุบาล จำนวน 34 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า โดยแบ่งระดับความคิดเห็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติทุกครั้งหรือทุกครั้งเมื่อมีโอกาส
- 4 หมายถึง ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย
- 3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง

2 หมายถึง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง

1 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ หรือไม่แน่ใจ

3.3 การตรวจสอบคุณภาพ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ความครอบคลุม ความเหมาะสม รวมถึงตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษา โดยกำหนดให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนนตามเกณฑ์ คือ

+ 1 หมายถึง แนใจว่าข้อความมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความมีความเหมาะสมหรือไม่

- 1 หมายถึง แนใจว่าข้อความไม่มีความเหมาะสม

ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความสอดคล้องของเครื่องมือได้ค่าเฉลี่ยของอยู่ที่ 0.97 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 (IOC > 0.5) ส่วนค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 มากกว่า 0.70 ซึ่งนับว่าเป็นค่าที่ยอมรับได้ (วรณิ แกมเกตุ, 2555) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์ในรูปแบบของแบบสอบถามออนไลน์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพเหนือ 4 สำนักงานเขต เพื่อขอความร่วมมือการเก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษาในการมอบหมายให้ครูอนุบาลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตอบแบบสอบถามออนไลน์ในรูปแบบของ Google Form

4.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามผ่านทาง Google Form และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ได้แบบสอบถามกลับ จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 82.24

5. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พร้อมในห้องเรียนอนุบาล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.51 – 4.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.51 – 3.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.51 – 2.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.50 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

หรือไม่มีการปฏิบัติ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พรั่งพร้อมในห้องเรียนอนุบาล ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ครูอนุบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 98.4 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.4 วุฒิการศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 75.2 สังกัดสำนักงานเขตของสถานศึกษา เขตสายไหม คิดเป็นร้อยละ 39.2 มีประสบการณ์ในการสอนระดับชั้นอนุบาล 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.6 ระดับชั้นที่ปฏิบัติการสอนคือ อนุบาล 2 คิดเป็นร้อยละ 52.8 อัตราส่วนระหว่างครูต่อเด็กคือ ครู 1 คน ต่อเด็ก 11 - 20 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 และมีประสบการณ์การเข้ารับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือของเด็กอนุบาลในรูปแบบของการเข้าร่วมสัมมนาหรือฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 78.1

2. การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พรั่งพร้อมในห้องเรียนอนุบาล

การตอบแบบสอบถามของครูอนุบาลพบว่า ครูอนุบาลโดยภาพรวมมีการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พรั่งพร้อมในห้องเรียนอนุบาลอยู่ในระดับมาก ($M = 3.82$, $S.D. = 0.84$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้งสองด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($3.74 \leq M \leq 3.90$) ได้แก่ ด้านการจัดพื้นที่และครุภัณฑ์ ($M = 3.90$, $S.D. = 0.86$) และด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ($M = 3.74$, $S.D. = 0.81$) โดยรายละเอียดของแต่ละด้านสามารถนำเสนอตามลำดับค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติได้ดังนี้

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของครูอนุบาลโดยภาพรวม

การจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พรั่งพร้อม	ประชากร (N=152)		
	M	S.D.	แปลผล
1. การจัดพื้นที่และครุภัณฑ์	3.90	0.86	มาก
1.1. การจัดพื้นที่	4.03	0.67	มาก
1.1.1 การจัดแสดงสื่อสิ่งพิมพ์ และผลงานเด็ก	4.11	0.67	มาก
1.1.2 การจัดเก็บสื่อสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์	4.09	0.73	มาก
1.1.3 รูปแบบของการจัดพื้นที่	3.89	0.62	มาก
1.2 การจัดครุภัณฑ์	3.76	0.98	มาก
1.2.1 การจัดครุภัณฑ์ให้เด็กเข้าถึงได้ง่าย	4.03	0.69	มาก
1.2.2 การจัดครุภัณฑ์ให้ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์	3.88	0.84	มาก
1.2.3 การจัดวางครุภัณฑ์ที่น่าสนใจ	3.38	1.42	ปานกลาง
2. การออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	3.74	0.81	มาก
2.1. การจัดสื่อสิ่งพิมพ์	3.82	0.76	มาก
2.1.1 การจัดวางหนังสือสำหรับเด็ก	3.90	0.78	มาก
2.1.2 การจัดเก็บและดูแลรักษา	3.90	0.73	มาก
2.1.3 การเตรียมสื่อสิ่งพิมพ์	3.65	0.79	มาก
2.2. การจัดวัสดุอุปกรณ์	3.65	0.86	มาก
2.2.1 การดูแลรักษา	3.91	0.76	มาก
2.2.2 การจัดวางวัสดุอุปกรณ์	3.90	0.70	มาก
2.2.3 การจัดเตรียมวัสดุที่สนุอุปกรณ์	3.15	1.12	ปานกลาง
รวม	3.82	0.84	มาก

2.1 ด้านการจัดพื้นที่และครุภัณฑ์

ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ครูมีการปฏิบัติในด้านการจัดพื้นที่และครุภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($M=3.90$, $S.D.=0.86$) โดยทั้งสองด้านย่อยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($3.76 \leq M \leq 4.03$) คือ ด้านย่อยที่ (1) การจัดพื้นที่ ($M=4.03$, $S.D.=0.67$) ได้แก่ (1.1) การจัดแสดงสื่อสิ่งพิมพ์และผลงานเด็ก เช่น การจัดพื้นที่แสดงผลงานโดยกำหนดระยะเวลาในการหมุนเวียนชิ้นงาน การจัดแสดงผลงานให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก การจัดสื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายประเภทไว้ในห้องเรียนหรือมุมประสบการณ์ (1.2) การจัดเก็บสื่อสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ เช่น พื้นที่เป็นสัดส่วนในการเก็บสื่อสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์การขีดเขียน เพื่อให้สะดวกต่อการหยิบใช้งานในครั้งต่อไป พื้นที่เป็นสัดส่วนในการเก็บผลงานที่เด็กทำเสร็จแล้วและที่ยังทำไม่เสร็จสมบูรณ์ และ (1.3) รูปแบบของการจัดพื้นที่ เช่น พื้นที่มุมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการรู้หนังสือที่หลากหลายพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือเป็นกลุ่มใหญ่ที่เด็กเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง ส่วนเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางคือ พื้นที่ห้องเรียนหรือมุมหนังสือให้มีการกั้นเพื่อความเป็นส่วนตัวของเด็กในการอ่านและเขียน ($M=3.30$, $S.D.=1.21$)

ด้านย่อยที่ (2) การจัดครุภัณฑ์ ($M=3.76, S.D.=0.98$) ได้แก่ (2.1) การจัดครุภัณฑ์ให้เด็กเข้าถึงได้ง่าย เช่น การเลือกใช้โต๊ะและเก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก การจัดชั้นวางสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่让孩子สามารถหยิบใช้ได้ด้วยตนเอง การเลือกใช้ตู้หรือฉากกั้นในห้องเรียนที่เคลื่อนย้ายได้สะดวก (2.2) การจัดครุภัณฑ์ให้ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การจัดพื้นที่ในห้องเรียนเป็นกลุ่มเพื่อเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การจัดโต๊ะเก้าอี้เฉพาะที่เอื้อให้ผู้ใหญ่ได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันกับเด็ก และ (2.3) การจัดวางครุภัณฑ์ที่น่าสนใจ เช่น การจัดให้มีสื่อประกอบ (ตุ๊กตา รูป สิ่งประดิษฐ์) ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหนังสือในมุมหนังสือหรือหน่วยการเรียนรู้แต่ละสัปดาห์ ส่วนเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางคือ การเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ ผ้าม่านที่มีสีฉูดฉาดในห้องเรียน การจัดมุมหนังสือมีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายแก่เด็ก เช่น เบาะนั่ง โซฟา หรือตุ๊กตาที่ให้ผู้สนุมนิมเพื่อเพิ่มความรู้สึกละคลายในขณะที่เด็กอ่านหนังสือ

2.2 ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ครูมีการปฏิบัติในด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับมาก ($M = 3.74, S.D. = 0.81$) โดยทั้งสองด้านย่อยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($3.65 \leq M \leq 3.82$) คือ ด้านย่อยที่ (1) การจัดสื่อสิ่งพิมพ์ ($M = 3.82, S.D. = 0.76$) ได้แก่ (1.1) การจัดวางหนังสือสำหรับเด็ก เช่น การจัดวางหนังสือทั้งแบบโชว์ปกหน้าและแบบโชว์สันปกของหนังสือในมุมหนังสือ การจัดเตรียมหนังสือหลากหลายประเภททั้งกลุ่มที่เด็กสนใจและกลุ่มที่เป็นหนังสือดีมีคุณค่าที่ผ่านการประกวดไว้ในห้องเรียนให้เด็กได้เลือกหยิบใช้ การจัดให้มีหนังสือสำหรับเด็กเพียงพอในห้องเรียน โดยมีจำนวนประมาณ 5-8 เล่ม ต่อเด็ก 1 คน (1.2) การจัดเก็บและดูแลรักษา เช่น การซ่อมแซมหนังสือเด็กให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเสมอ การติดป้ายภาพที่ชัดเจนในที่เก็บสื่อสิ่งพิมพ์ และ (1.3) การเตรียมสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น การเลือกใช้สิ่งพิมพ์ที่มีความสอดคล้องกับชีวิตจริงของเด็ก การปรับเปลี่ยนสื่อสิ่งพิมพ์ที่ติดไว้รอบ ๆ ห้องเรียน ส่วนเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางคือ การเลือกใช้สิ่งพิมพ์ที่หาได้ง่ายในบริบทชุมชน เช่น แผ่นใบปลิว แผ่นนำเสนอสินค้า แผนที่

ด้านย่อยที่ (2) การจัดวัสดุอุปกรณ์ ($M = 3.65, S.D. = 0.86$) ได้แก่ (2.1) การดูแลรักษา เช่น การซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเสมอ การติดป้ายภาพที่ชัดเจนเพื่อสะดวกแก่เด็กในการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ (2.2) การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ เช่น การเตรียมเครื่องเขียนหลากหลายประเภทให้เด็กทำกิจกรรมในห้องเรียนหรือมุมหนังสือ (ดินสอ ดินสอสี ปากกาเมจิก สีเทียน สีไม้ สีชอล์ก สีโปสเตอร์ สีน้ำ) การจัดให้มีอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการรู้หนังสือเพียงพอกับจำนวนเด็ก (กระดาษ เครื่องเขียน อุปกรณ์เสริมเพิ่มเติม) การมีกระดาษประเภทต่าง ๆ ให้เด็กได้เลือกใช้ (กระดาษ A4 กระดาษหน้าเดียว กระดาษสีโปสเตอร์ กระดาษหนังสือพิมพ์ กระดาษไนต์ กระดาษจากวัสดุเหลือใช้) การมีอุปกรณ์เสริมเพิ่มเติมที่เอื้อต่อการรู้หนังสือของเด็กในห้องเรียน (คอมพิวเตอร์-ปรี้นเตอร์ ตัวเลข-ตัวอักษรปั๊ม ยางลบหรืออุปกรณ์ลบคำผิด กาว กรรไกร ที่แม็กกระดาษ ตัวหนีบเอกสาร แฟ้ม) และ (2.3) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะเรื่องการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการพูดในห้องเรียน (ไมโครโฟน เครื่องบันทึกเสียง) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการฟังในห้องเรียน (วิทยุ เทป ซีดี หูฟัง) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อการใช้งานของเด็ก

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาที่พร้อมในห้องเรียนอนุบาล มีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านการจัดพื้นที่และครุภัณฑ์

ผลจากการวิจัยพบว่า ด้านการจัดครุภัณฑ์ ครูส่วนใหญ่มีการจัดวางครุภัณฑ์ให้เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.38$, $S.D.=1.42$) คือ การเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ ผ้าม่านที่มีสีฉูดฉาดในห้องเรียน การจัดมุมหนังสือมีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายแก่เด็ก (เบาะนั่ง โซฟา หรือตุ๊กตาที่หุ้มผ้านุ่มนิ่มเพื่อเพิ่มความรู้สึกผ่อนคลายในขณะที่เด็กอ่านหนังสือ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนส่วนใหญ่ในสังกัดกรุงเทพมหานครจะได้รับการจัดสรรเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนที่เหมือนหรือใกล้เคียงกันจากสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งทางสำนักงานศึกษาอาจขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกใช้สีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย หรือมีความเข้าใจที่ผิดว่าการใช้ครุภัณฑ์ที่มีสีฉูดฉาดจะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กได้ นอกจากนี้ การที่ครูมีการจัดมุมหนังสือให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายแก่เด็ก เช่น พรม เบาะนั่ง โซฟา หมอน หรือตุ๊กตาที่หุ้มผ้านุ่มนิ่ม ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดวางครุภัณฑ์ที่อำนวยความสะดวกสบายทั้งเรื่องของขนาดห้องเรียน รูปแบบการจัดวางโต๊ะเก้าอี้ที่มีเต็มพื้นที่ของห้อง ตลอดจนการที่ห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นห้องเรียนเปิด ไม่มีเครื่องปรับอากาศ ส่งผลให้มีฝุ่นค่อนข้างมาก หากใช้พรมหรือโซฟาจะทำให้มีฝุ่นเกาะค่อนข้างมากและยากต่อการทำความสะอาด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นตามแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม ควรมีการจัดวาง เสื่อ หมอน รูปทรงต่าง ๆ ตุ๊กตา สิ่งอำนวยความสะดวกสบายให้กับเด็ก สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยจูงใจให้เด็กอยากนั่งนอนอ่านในท่วงท่าสบายๆ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและส่งเสริมให้เด็กมีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการอ่านได้ ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับ Machado (2012) กล่าวว่า มุมหนังสือ ควรจัดวางครุภัณฑ์และจัดวางสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็ก โดยพื้นที่ในมุมหนังสือควรมีการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ที่นุ่มสบาย อบอุ่น และนำอยู่ด้วยหมอน ที่นอน เพล หรือเก้าอี้ พร้อมพื้นที่ทำงานกว้างขวาง แสงสว่างที่เหมาะสมและฉ่ำกัน เพื่อดึงดูดให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่านหนังสือ และไม่สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ระบุว่า มุมหนังสือหรือมุมนิทานเป็นมุมที่ต้องการความสงบ ควรจัดบรรยากาศจูงใจให้เด็กได้เข้าไปใช้งานด้วยการจัดวางหมอน ผ้า ตุ๊กตา เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับหนังสือและปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ไม่สอดคล้องกับ วรนาท รักสกุลไทย (2558) กล่าวว่า ภายในมุมหนังสือควรมีบรรยากาศที่สบาย สงบ และอบอุ่นมีบรรยากาศเชิญชวนให้เด็ก ๆ เข้ามาอ่านหนังสือ โดยการจัดให้มีพรม หมอนอิง ตุ๊กตา ผ้า ตลอดจนควรจัดให้มีอุปกรณ์สำหรับการเขียน และไม่สอดคล้องกับ Cecil et al. (2015) กล่าวว่า ในมุมหนังสือควรมีการจัดวางพรมสีอ่อน ๆ ซึ่งจะช่วยให้กระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในเวลาอ่านหนังสือ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่สำหรับการอ่านหนังสือแบบเงียบ ๆ มี พื้นที่สำหรับการอ่านหนังสือเป็นกลุ่มภายในมีโซฟาและเก้าอี้นุ่ม ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในขณะที่กำลังอ่านหนังสือ

2. ด้านการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมวัสดุทัศนูปกรณ์ ครูส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมสื่อทัศนูปกรณ์ที่ส่งเสริมการรู้หนังสืออย่างหลากหลายและเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.15$, $S.D. = 1.12$) คือ

การจัดเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ที่ส่งเสริมการฟังในห้องเรียนหรือมุมประสบการณ์ (วิทยุ เทป ซีดี หูฟัง), การเลือกใช้โสตทัศนูปกรณ์ที่ส่งเสริมการพูดในห้องเรียนหรือมุมประสบการณ์ (ไมโครโฟน เครื่องบันทึกเสียง) และ การจัดเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ที่ส่งเสริมการรู้หนังสือในห้องเรียนหรือมุมประสบการณ์เพียงพอต่อการใช้งานของเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาปฐมวัยของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาที่เหมาะสมกับวัย หรือครุขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมประสบการณ์จากการฟังและพูดที่ละเล็กละน้อยซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการอ่านและเขียนของเด็กในอนาคต อีกทั้งการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการที่สำคัญตามช่วงวัยของเด็ก จึงมีความคาดหวังที่ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้ในระดับปฐมวัย ส่งผลให้ครูเน้นให้เด็กอ่านเขียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น การจัดเตรียมสื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุและอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการอ่านและเขียนจึงมีระดับการปฏิบัติที่มากกว่าการจัดเตรียมโสตทัศนูปกรณ์สำหรับการฟังและพูดในห้องเรียนหรือมุมประสบการณ์ นอกจากนี้โสตทัศนูปกรณ์สำหรับการฟังและการพูดมีราคาที่สูงทำให้ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดเตรียมโสตทัศนูปกรณ์ให้กับเด็ก ๆ ได้ และทางหน่วยงานต้นสังกัดไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้โรงเรียนและครูในการจัดซื้อโสตทัศนูปกรณ์และนำไปใช้จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ Hofslundsengen et al. (2020) เรื่อง การศึกษาสภาพแวดล้อมทางภาษาที่ส่งเสริมการรู้หนังสือของห้องเรียนเด็กก่อนวัยเรียนในประเทศนอร์ดิคสามแห่ง ผลการวิจัยพบว่า ในห้องเรียนมีหนังสือเด็กที่หลากหลายเพียงพอ และเด็กสามารถเข้าถึงได้ในทั้งสามประเทศ ร้อยละ 50 ของโรงเรียนอนุบาลมีมุมการเขียนในห้องเรียน แต่โสตทัศนูปกรณ์สำหรับการฟังและการพูดมีน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ Machado (2012) ที่กล่าวว่า มุมภาษาควรเป็นพื้นที่ที่มีการจัดเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการสื่อสารทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างสมดุล โดยในห้องเรียนควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์และโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์สำหรับการอ่าน วัสดุอุปกรณ์สำหรับการเขียน โสตทัศนูปกรณ์สำหรับการฟัง โสตทัศนูปกรณ์สำหรับการพูด และไม่สอดคล้องกับ Cecil et al. (2015) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะเด็กต้องมีพื้นที่ วัสดุอุปกรณ์ และ อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนที่เหมาะสม เพียงพอ ดังนั้นครูควรจัดพื้นที่ในห้องเรียน จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และโสตทัศนูปกรณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการอ่าน วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการเขียน และ อุปกรณ์อื่น ๆ เช่น กล้องดิจิทัล/กล้องวิดีโอ คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต โทรทัศน์ เครื่องเล่นดีวีดี ไมโครโฟนและลำโพง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูอนุบาลสามารถนำไปเป็นแนวทางในการระมัดระวังการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อมให้มีความเหมาะสม สมดุล และเอื้อต่อการเรียนรู้ทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย
2. หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานเขต และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อมให้เหมาะสมและสอดคล้องตามบริบทห้องเรียนของตนเอง
3. สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครควรจัดสรรงบประมาณให้กับสถานศึกษาเพื่อจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการรู้หนังสือของเด็กปฐมวัยอย่างหลากหลายและเพียงพอต่อการใช้งาน
4. สำนักการศึกษาควรจัดหาผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการเลือกครุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยหรือเปิดโอกาสให้ครูในการเลือกครุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับเด็กอย่างอิสระ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควบคู่การศึกษาความรู้ ความเข้าใจของพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมกับวัย
2. ควบคู่การศึกษาความต้องการหรือความช่วยเหลือของครูในแต่ละสังกัดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อม
3. ควบคู่การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่พร้อมพร้อมหลากหลายสังกัดโรงเรียนและนำมาเปรียบเทียบกับระดับการปฏิบัติของครูในแต่ละสังกัด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย. (2564). *แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๗๐*. พริกหวานกราฟฟิค.
- วรวรรณ เหมชะญาติ. (2565). *Literacy learning การรู้หนังสือ/การอ่านออก-เขียนได้*. [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวรรณ เหมเกต. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรนาท รักสกุลไทย. (2558). *สุดยอดเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบครูมืออาชีพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). พาวเวอร์พริ้นท์ จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๖ ปี*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *การส่งเสริมศักยภาพทางภาษาและการรู้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย. (2565). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลแบบออนไลน์และการขยายผลการสำรวจสถานะความพร้อมในการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเด็กปฐมวัยสำหรับประเทศไทย (Thailand school readiness survey: phase 4). ม.ป.ท. https://research.eef.or.th/wp-content/uploads/2022/07/Report-SRS4_compressed.pdf

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย. (2565). สรุปผลการขับเคลื่อนงานพัฒนาการเด็กปฐมวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565. ม.ป.ท. http://doc.anamai.moph.go.th/files/opdc_files/61920e11c97a0.%E0%B9%80%E0%B8%98%E0%B8%88.2564.pdf

สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 – 2569). วันโพ้นเดย์ จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. เอส.บี.เค.การพิมพ์ จำกัด

ภาษาอังกฤษ

Cecil, N.L., Baker, S., & Lozano, A.S. (2015). *Striking a balance: A comprehensive approach to early literacy*. (5th ed.). Taylor & Francis.

Gibney, T.C. (2019). *Teaching essential literacy skills in the early years classroom*. Routledge
Hofslundsengen, H., Magnusson, M., Svensson, A., Jusslin, S., Mellgren, E., Hagtvét, B., & Heilä-Ylikallio, R. (2020). The literacy environment of preschool classrooms in three Nordic countries: challenges in a multilingual and digital society. *Early Child Development and Care*, 190(3), 414-427. <https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1477773>

Machado, J. M. (2012). *Early childhood experiences in language arts: Early literacy*. edition. (10th ed.). Cengage Learning.

Vukelich, c., & Christie, J. (2014). *Building a foundation for preschool literacy: Effective instruction for children's reading and writing development (preschool literary collection)* (2nd digital ed.). International reading association.